

SZARVAS és VIDÉKE

TÁRSADALMI és SZÉPIRODALMI HETILAP.

<p>Megjelen hetenkint egyszer, vasárnap reggel. Előfizetési ár: Egész évre 5 frt — kr. — Félévre 2 frt 50 kr. Negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 10 kr.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Búza-utca, 1283. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények és előfizetési pénzek küldendők.</p>	<p>Előfizetéseket és hirdetéseket elfogad a Nyácsik Soma utóda özég. Ugyanitt egyes számok is kaphatók. Hirdetések és nyiltéri közlemények jutányos áron vétetnek fel.</p>
---	---	--

A középosztály erősödése.

A közigazgatási államosítás kérdéséhez politikai szempontból nem szólunk. Nem vitatjuk annak sem jó, sem rossz oldalát. Elég az ahoz, hogy a régi vármegyék mindennemű előnyös és hátrányos intézményei fölött a lélekharang már megszólalt.

A pénzügyigazgatóságok szélesztása, a kir. táblák felállítása, s az összes igazságügyi és közigazgatási tisztviselők államosítása által egyes vidékek oly művelt társadalmi osztályt nyernek, mely a középosztály erősödését idézi elő.

A művelt középosztály erősödése által pedig csak a társadalom nyerhet; mert mindazon terveit, vágyait, melyek a közművelődési állapotokra hatással bírnak, sokkal könnyebben juttathatja a megvalósulás stádiumába.

Az egyes vidékek tisztviselői kara stabilná válik, azonosítja érdekeit azon város és vidék érdekeivel, melynek állandó lakosává lett; s méltán vár-

ható az ilyen tisztviselői kartól, hogy szellemi előharczosa lesz minden közművelődési mozgalomnak.

E tisztviselői karnak, bizonyára lesznek sajátlagos érdekei is, melyek mélyen a családi életben, s a családi összeköttetésekben rejlenek. Ez érdekeknek is fogamatot óhajtván szerezni, szívvel-lélekkel fog küzdeni minden oly ügy mellett, mely azon vidék anyagi és szellemi előhaladásának biztosítékát képezi.

Eddigélé a tisztviselő igen nagy részben csak ideiglenes lakosa volt azon vidéknek, vagy városnak, hová a sors vezette; mert a felülről jövő parancs kezébe vétette a vándorbotot, s ment keresni egy újabb hazát. Vagy pedig, ha a tisztviselő választott volt, nem tekinthette magát működési terén otthon; mert vagy családi kötelei, vagy birtokviszonyai máshová vonták, s idegenbe vezérelték.

A rövid vonásokban jeleztük változás szerintünk csak a művelt középosztály erősödését idézheti fel; s

igy társadalmi szempontból csak kedvező következményeket jósolhatunk.

Igaz, hogy egyik vagy másik vidék, nevezetesebb központ nagyon is sokat fog nyerni; de viszont a legigénytelenebb vidéki érdek is megfelelő szellemi erőket fog körében üdvözölhetni, akik mindannyian oszlopai lesznek a társadalmi szép és hasznos mozgalmaknak, elevenítőleg fognak hatni a legtöbb vidéken már exclusivvá vált társas életre, s hathatós támaszai lesznek az egyes kultúrterekvéseknek is.

Nem kell félnünk attól, hogy talán ők maguk, az új jövevények zárkoznának el tőlünk. Mindent megmagyaráz az, hogy a magyar tisztviselő a bürokratizmusnak halálos ellensége. Buzgó, törekvő, kötelességtudó és pontos tisztviselő, de a bürokratizmus békőt nem tűri, s így könnyen olvad bele azon társadalomba, mely neki állandó otthont ad, simul a társadalmi és helyi szokásokhoz, s minden körülményeiben azonosítja magát új, állandó otthona viszonyaival.

TÁRCZA.

A földszintes lakás.

— A »Szarvas és Vidéke« eredeti tárczája. —

Sok előnye van a földszintes lakásnak, többek közt már az is, hogy messze útról hazatérve, fáradtan, eltikkadva, nem kell lépcsőkön fuladoznunk, de ez még nem mind!

A ki földszinten lakik, akarva, nem akarva mindent lát és tud, a mi a városnegyedben történik, néha a legtitkosabb kalandok játszódhatnak le ablaka alatt; tanúja sok érdekes jelenetnek, a nélkül, hogy megmozdulna otthonából, még a szomszédháza sem kell menni, se a mindentudó házmesternél megintervivolni, minden látványosság önként kínálkozik, minden magától jelentkezik.

De hogyan? kérdozed tán, nyájas olvasó. — Igen egyszerűen. A véletlen játszunkra a legérdekesebb kalandokat, melyeknél mi persze, csak néma tanúk gyanánt szerepelünk!

Egy elég látogatott utcára néznek földszintes lakásom ablakai, melyeknek redőnyeit szellőzés végett félig nyitva szoktam hagyni.

Este ablakhoz ülök, a nyitott redőnyökön át kibámulok a néma homályba, s élvezem a kellemes esti levegő áramlatát. Kedves érzés elmerengni az alkonyat elringató esendjében.

Egyszerre hang üti meg füleimet, s figyelni kezdek.

Egy fiatal gyerek-ember ereszkedett beszélgetésbe egy szobacziúzussal s a meg gondolatlanok, az én ablakom alatt folytatták párbeszédjüket!

— Végre itt van Lujzácska, már fél órája várom, azt hittem, hogy ma már ki sem jöhet!

— Oh Istenem, alig végezhettem dolgaimat, az ur most mindig későn tér haza, az asszony ingerült, nincs egy szabad percem; most is a boltba megyek nagyon sietve.

— De mikor lehetünk már együtt hosszabb időre?

— Nem tudom, — talán vasárnap, akkor kimenőm van.

— Majd kikocsizunk a ligetbe!

— Nem, ez költséges, nem akarok kiadást okozni, én takarékos vagyok!

— Oh Lujza kisasszony, mennyire szeretem én kegyedet!!!

— Én is szeretem önt, Gyula úr!

— De mondja még őszintén, én vagyok-e az első, a ki . . . a kit kegyed szeret?

— Én Istenem, hogy lehet ebben kételkedni? Persze, hogy igen! Volt ugyan sok ismerősöm, nem tagadom: a rokonom, a dragonyos, a falumbeli huszár őrmester, a szomszédaink közül többen, és egy lakáj egy régi uraságotól, de ezeket nem szerettem! Szerelmemben ön az első!

— Jól van, hát megnyugszom! A viszontlátásra, vasárnap, Lujza kisasszony!

A viszontlátásra Gyula úr!

— A mellék utcában várok önre, hogy itt feltűnést ne keltsék!

E párocska eltávozott, és én elméláztam Gyula úr boldogsága felett, még álmo-

Vegyük figyelembe azt, ha az így állandósított tisztviselő új otthonában jól találva magát, midőn részt vesz minden közművelődési, vagy kultúr-törekvésben; midőn családot alapítva, vagy már illet magával hozva, a vidék törzslakosai közé számítja magát; feltehető-e az, hogy bürokratizmussal vádoltassék?

Bizonyára nem! Ha van benne talán egy kis hajlam a pedanteria iránt, még ennek látszatát is eldobja magától, midőn tollát leteszi, s dolgozó szobáját elhagyja.

A társadalomban a magyar tisztviselő semmi más, mint a művelt középosztály tagja kíván lenni.

De visszatérünk oda, a honnan kiindultunk.

Azt irtuk szerény cikkünk fölébe: A középosztály erősödése.

Nos, mi azt hisszük, hogy a keletkezendő hazai tisztviselőkar hatályosan fogja növelni azon osztályt, mely hazánkban oly jelentékeny szerepet visz; s meg vagyunk győződve, hogy az évlizedek múlva szereplő tisztviselői nemzedék szintén kiváló férfiakat fog felmutathatni.

Corydon.

Szarvas, 1891, apr. 4.

Hetek óta alig kerülközik aktualisabb beszéd tárgy megyszerte a nálunk is mind nagyobb mérvet öltő munkás-mozgalomnál.

A nyugati államok társadalmi fekélye, a szocializmus, bár eddigelé szelidebb alakban megénkben is kiki üti magát, s

dozásaimból egy ember rezzentett fel, ki erősen ablakom redőnyeihez dőlt, magában dörmögve:

— Nem ér ez a kocsmai bor fátakát sem; ha ezt iszom, utána még 2 hétig égető szomjat érek. Ha iszom, nem találok meg a kapumát... vagy eltévesztetem volna az utcát? Nem! hisz' ez a pék boltja, kinek féltékeny felesége mindig gyanakszik urára, ha szép lányra veti a szemét... ez meg itt a fűszeres, ki csokoládé helyett örölt lencsét árul... emit meg szép kisasszonyok laknak, mindenki ismeri őket a város-negyedben... Itthon vagyok... meg kell találni a kaput... előre, menjünk előre... előre...

A rgszeg eltávozott... egészen elmerengtem a hallottak fölött, hogy beavattak az utcza titkaiba. Egyszerre csengetést hallok ajtómon, és egyik jó barátom lép be, ki az utcza végén lakik.

— Mi a manót csinálsz itthon a homályban? kérdé.

— Én kézen fogva az ablakhoz vezetem.

— Maradj itt, mindjárt meggyőződöl a földszinti lakás előnyeiről, nem kell sokáig várakoznunk újabb jelenetre.

bár eddig nem tudni, micsoda titkos kézintésére indult meg a mozgalom, micsoda láthatlan erő tartja izgalomban a kedélyeket: de hogy az alsóbb néposztály — a mezsei munkások — között forrong valami, azt bizonyítja az a szocialisztikus irányú röpirat, mely a múlt héten 600 példányban osztatott szét a munkások között. Magát ezt a kiáltványt alább egész terjedelmében közöljük, mert élénken illusztrálja ez az elégedetlenek körében uralgó felfogást társadalmi helyzetük javítására vonatkozólag.

Ha arról van szó, hogy helyes-e, szükséges-e a nagy közönségben a szabadság iránti meleg ragaszkodást fokozni s e tekintetben a köztudatot folyton ébren tartani: solia egyetlen komoly gondolkozású embernek se juthat eszébe e törekvés ellen nyilatkozni. Ősapáinktól nyert örökség gyanánt szállt firól-fira a szabadságszeretet, mely nélkül magyar ember nem élhet. S ha csak ilyen értelemben lehetne fontosságot tulajdonítani a napirenden levő munkáskérdésnek, úgy nekünk se lenne ellene semmi szavunk, de határozottan kárhoztatnunk kell az olyan lelkesedést, mely a népet a levegőbe ragadja, s olyan ígéreteket ad alá, melyekre ha rááll, leroskad az alatta, s aztán nem az ígéretadókat, hanem a hűtlen társadalmat és kormányhatalmat kárhoztatja.

Most, midőn még a mozgalom határozott alakot nem öltött, tartózkodunk vele szemben akár helyeslő, akár kárhoztató ítéletet mondani. Bevárjuk az ügy további fejleményeit, előre kifejezve azonban azon óhajunkat, vajha túl nem hajtott törekvések a helyzetnek időszertű javítását eredményeznék!

S most álljon itt a hivatolt kiáltvány, melyet „*Ki tud segíteni?*” címmel *Mészáros Imre* bocsájtott ki:

Az ugynevezett »mérvadó körök« tagadják a szociális nyomort. Nincs szociális nyomor, mert a hivatalos bölcsesség még nem akarja azt elismerni, és mert ha egy-

És valóban, alig hogy ezt kimondtam, köhögést hallok ablakom alatt.

— Itt légyottra készül valaki, — sügám barátomnak, — most csendesen legyünk.

Egy úr, ki redőnyeim mellett megállott, néhány percig egyedül volt, kis várta egy hölgy érkezett hozzá.

— Ugyan csak késelt kegyed, már nyugtalanokdtam!

— Nem rajtam mult, férjem épen csak most távozott, már azt hittem, ma el se megy hazulról... De hagyjuk el sietve ezt az utcát, félek itt tartózkodni!

— Nos! hogy tetszik? kérdém barátomtól, de ez az ajtó felé rohan, és a felindulástól elfuladt hangon kiáltja:

— Az istentelen! a hűtlen, álnok!... nekem azt hazudta, hogy migrain-je van, le akar feküdni!

Ügyetlen én, mit tettem!

Kihallgattuk a feleségét, ki ablakom alatt adott légyottot, de hogy is gondolhattam volna...

Szerelmese! kövessétek a jó tanácsot: Találkát ne tartsatok földszintes lakás ablaka alatt!

S. E.

szer ő maga is beismeri, hogy a nagy néptömeg éhezik és nyomorog, akkor ezeknek a mérvadó köröknek talán valamit tenniök is kellene ez ellen. De semmit tenni, az »urak« legszebb erénye.

Csak a szociál-demokraták azok, kik soha sem nyugszanak és a nép valódi nyomorát hűen tükröztetik vissza, míg végre — mint a példa nálunk is mutatja — a kormányok, noha a mienk is tagadja a szociális kérdés létezését indítatva érzik magukat, »szociális reformokat« létesíteni.

»Nesze semmi, fogd meg jól!« Szociális reformoknak nevezik nálunk pl. azt, ha olyan vasárnapi munkaszünetet iktatnak törvénybe, a melyet bárki tetszése szerint kijátszhat.

Ha a kormány igazán akar segíteni a munkás-osztályon, ha a nép nyomorát komolyan akarja enyhíteni, törvényesítse első sorban a nyolczórás munkaidőt. Fontosabb az éhezők és munkanélküliekről a tőke áldozatairól statisztikát vezetni, mint a büntettek és bűnösökről.

Irsátok ki a nyomort, létesítetek oly államot, melyben egyenlőség és testvériség uralkodjon és a büntettek virágzó fája ki fog száradni.

A gyárpar és az általános gazdasági fejlődés óriási lépésekkel halad előre. Naponta új meg új gépeket találnak fel, melyek az emberi munkaerőt fölöslegessé teszik. A kisipar tönkre megy és a proletárok száma napról-napra nő, a kapitalisták vagyona pedig folyton nagyobbodik.

Mindezen tüneteményeket számokkal lehetne bizonyítani. A kisipar eltűnik és nemsokára csak munkások és kapitalisták lesznek. A tőketulajdonosok egyesülnek és közösen zsákmányolják ki a népet. A munkabérek süllyednek és helyenkint már 18, 20, 30 és 50 kr. napibérek fizetnek Magyarországon.

E számok tanuságot tesznek a nép nyomoráról. Itt már nem azt szabad kér-

A rejtélyes néma nő.

— Különös, de igaz történet. —

Angolból fordította: **Krosmárik Pál.**

Egy nyári este a Tweed regényes partján épült egyik csinos kis faluban halk kopogtatás volt hallható a tanítói lakajtán, mely a falubeliek elnevezése szerint a »Toon« végében ujonnan emelt házsorok között a legszélel állott.

A tanító — egész fiatal ember, — épen azon időtájt foglalta el terhes állását, ki nyitotta az ajlót s nagy meglepetésére két nőt látott maga előtt, kik közül az idősebb egy igen csinos nőt tartott kezénél fogva, míg emennek karján egy csecsemő feküdt.

Az idős nő fiatal barátnője számára, bebocsáttatást kért, azt állítván, hogy ez annyira ki van merülve, miszerint ha nem segítenek rajta, röglön meghal a fáradságtól.

A tanító tehát behívta őket s a különös jövevények meglegedetten helyezkedtek el a nyájas hajlékban.

A tanító öreg anyját, — ki különben fia háztartását vezette — a mint később haza jött, szörnyen meglepte az idegenek

deznünk: miként élnek, hanem hogyan éheznek ezek az emberek.

Hogyan lehetne ezen nyomoron segíteni?

Talán visszatérjünk a czéh- és feudális rendszerre, talán semmisítsük meg a gépeket? Az lehetetlen, az esztelenség volna!

Ne hátrafelé, hanem előre kell haladnunk; előre a szocializmus felé. A nagyüzem rengeteg előnye minnyájunk és mindenkéltől a munkásnép javára váljanak.

Csak a szocializmus, azaz a termelési eszközök közössége és a munka gyümölcseinek egyenlő felosztása tud alaposan segíteni. A gyártulajdonos és munkás, a kizsákmányoló és kizsákmányolt közti ellentét ekkor meg fog szünni és vele megszűnik ennek minden szerencsétlen és lealacsonyító következménye is.

Ez volna egyedüli módja az alapos segítségnek. De míg e segítség bekövetkezik, munkás-védőtörvényekkel kell a népet a további súlyosdástól megmenteni és a haladás küzdelmében támogatni.

De ki tudja ezeket a védőtörvényeket alkotni, ki tud alaposan segíteni?

Talán az egyház? Nem! Az egyház évszázadokon keresztül elnyomója és kizsákmányolója volt a népnek és még ma is az. Soha sem törődött a nép nyomorával és ha manapság látszólag mégis teszi ezt, úgy ez csak saját érdekében történik.

Az egyház tehát nem akar segíteni és nem is segíhet.

De talán az állam segíthetne? Nem, a modern állam, melyben a tőke még ezerféle alakban uralkodik, nem segíthet. Először átváltoznia kellene igazi népállammá. Az állam hatalom azonban, mint olyan, nem segíti elő ez átváltoztatást, hanem ellenkezőleg hatalmának teljes erejével a mai társadalmi rendszert igyekszik föntartani.

De talán a vállalkozók, a humánus vállalkozók tudnának segíteni?!

Nem, ők sem segíthetnek, mert ha pl. jobb munkabérekért fizetnének mint konkurrensaik, úgy csakhamar tönkremennének.

Tehát ki tud segíteni, ha e nagy urak és hatalmas intézmények sem tudják ezt?

Az elnyomottak, a kizsákmányoltak, a munkások maguk és senki más!

És mi által?

A szervezkedés, a szakegyesületi szervezkedés által.

A gyárosok, vállalkozók és kapitalisták soha sem fognak abban megegyezni, hogy a munkálkodó nép sorsán javítsanak, mert ez az ő érdekeikkel ellenkezik. Különben még az akarat is hiányzik hozzá.

A munkálkodó nép különböző rétegeinek érdekei pedig közösek, egy és ugyanazonosak. A mesterember, a paraszt, a munkás, a cseléd — mindnyájuk érdeke, hogy tőkeuralmat a szocializmus váltsa fel.

A varrónőnek, a szövőnek, a gyári munkásnak, a parasztnak, a napszámosnak nem segíthet sem egyház, sem állam, sem a vállalkozó.

Szervezkedniök kell, szakegyesületileg kell szervezkedniök és a nagy munkásmozgalomhoz csatlakozniök, mert csak így tudnák magasabb munkabérekért, rövidebb munkaidőt, jobb bánásmódot s általában kedvezőbb munkafeltételeket maguknak kivívni.

A szakegyesület szervezkedés a munkásság anyagi helyzetének javítására van hivatva. De ez még nem elegendő; a politikai jogot is kell a munkásságnak kivívni. Minden munkásnak, minden férfinak és nőnek kell, hogy a szociál-demokrata párthoz csatlakozzék, a mely feladatává tűzte a munkálkodó nép felszabadítását, a szocializmus megvalósítását.

Munkások! Ne várjatok segítséget senkitől; önmagatokon nem tudtok segíteni, el kell vesznetek. Csak akkor remélhetek jobb jövőt, ha fölébredtek a közönyösség mély álmából!

A tőketulajdonosok kartelleket és ringeket alakítanak, kövessétek példájukat, szervezkedjétek a szervezett tőke ellen!

Ti sokan vagytok, az urak kevesek, szervezkedjétek tehát!

Szervezkedés! Ez legyen varázs-szótok, ez lesz a megváltó!

Munkások! Most tehát tudjátok, hogy ki tud segíteni. Cselekedjétek e szerint!

Békésmegye népoktatási állapota 1890-ben.

A tankötelesek számának szabatos meghatározásától függően a helyes iskoláztatás kérdéseinek megítélhetése és megállapíthatása, a m. évben is úgy, mint mindenkor az 1881-iki népszámlálás adataiból, s az azóta előfordult szaporulat számaiból az ösmert statisztikai viszonyok alapján megállapított a tankötelesek száma, s ez által biztos alapja vettett meg a tanügyi kérdések helyes megítélésének és az e téren elért haladás felösmerhetésének.

1. A tankötelesek a statisztika adatai szerint az egész országban a lakosság 17.29%-át teszik, míg Békésvármegyében e szám 19.45%-ot tesz ki. Ehez képest a lefolyt évben vármegyénkben a tankötelesek száma 50120 volt. — Ezek közül azonban tényleg csak 42658 iratott össze a községi előljáróságok által, s így tényleg csak 42,658 tanköteles szerepel.

Kor szerint e tankötelesek úgy oszlak meg, hogy 6—12 éves korban 33,414, 13—15 éves korban pedig 16,706 gyermek volt.

Vallás szerint volt 10,547 róm. kath., 9 gör. kath., 1564 gör. kel., 17,410 helv. hitv., 18,907 ág. hitv., 22 unit., 1661 izr.

Nyelo szerint volt 33032 magyar, 1093 német, 1583 román, 14412 tót.

Összehasonlítva a tankötelesek e kimu-

beszállásolása. De mint jószívű asszony, mégis szívélyesen látta őket, és habár — mint mondá — itt nem is találnak olyan kényelmet, minőt a közeli vendéglő nyújtana, — fiával együtt minden lehető el fog követni, hogy magokat jól érezzék.

Másnap reggel különös fordulat állott be. Az idős nő ugyanis az éj folyama alatt csendesen kerekelt oldott és a mint nemsokára a fiatal asszony gyermekével együtt megjelent, kiderült, hogy ez teljesen süket-néma; a környéken pedig senki sincs, a ki vele magát megtudná értetni. Ennek dacára azonban a háziak, minthogy a csinos fiatal nőnek kellemes modora s öltözéke is tisztességes és bizalomkeltő volt: oly rokonszenvet éreztek a rejtélyes vendégek irányában és annyira érdeklődtek, hogy folytonosan csak azon törték a fejüket, minő jelekkel adhatnák tudtára neki, hogy az elválásra ne is gondoljon.

A tanító dolgainak végeztével újjain gyakorolta a némák beszélgetési modorát s miután azt nemsokára anyja is elsajátította, többé nem járt nehézséggel, hogy magukat a fiatal nővel megértessék.

Az idegen első kérése az volt, hogy

tőle élettörténetét ne kérdezzék; a második pedig az, hogy engedjék meg őket náluk, a hová a sors vezette, továbbra is maradni s erre elővette tárczáját, azt azon kijelentéssel adta át a háziaknak, hogy annak tartalma mindkettőjükért fedezni fogja egy évre a tartási költségeket.

A tanító anyja fiának, mint előre látó nő, négy szem közötti beszélgetés közben azon ellenvetést tette eme kérés ellen, hogy a nő további ott maradása nemcsak az illem ellen volna, hanem veszélyes is lenne az iskola jó hírnevére, mert mindenki tudná, hogy nekik rejtélyes múltú lakójuk van.

A fiatal ember azonban nagyon melegen védé az elhagyatott jövevény ügyét, ki kétszeresen segély nélkül állott, mert teljesen süket-néma volt. A mi pedig a dolog kényes voltát illeti, — folytatá tovább, — az felesleges aggodalom, mert anyjának jelenléte ennek élet venné.

A dolog bibéje tulajdonképen az volt, hogy a tanítót, ki jó családból származott és kitünő nevelést kapott, — az idegen nő szépsége nagyon lebilincselte. Ezenfelül, habár azt még magának sem vallotta be,

azon hiszemben volt, hogy idők multával a titokzatosság fátyola fel fog lebbenni s akkor — okoskodék a tanító, — az anyótól követelt elővigyázat bizonyos tekintetben oly elégtételt ad, a mire gondolni is alig mert...

Igy teltek a hónapok egymásután. Az idegen napról-napra szeretetreméltóbb lett és az anya vegyes érzelmek között tapasztalta, hogy míg a fiatalok mindinkább bizalmasabbakká s közlékenyebbekké lesznek: azalatt fia az iskolát elhanyagolja és a gyermekek egészen magukra maradnak. Nemsokára tehát mindkét részről belátták, hogy ez így nem maradhat sokáig s miután minden kísérlet, hogy a nő multját vagy lakhelyét kiderítsék, hiába valónak bizonyult, (mire nézve a nő különben is oda nyilatkozott, hogy egy ily kísérlet esetén a házat örökre elhagyná,) nem maradt más hátra, mint a lakodalmat megtartani.

(Vége köv.)

talott számát a megelőző évvel, kitűnik, hogy az a lefolyt évben 571-el emelkedett.

2. *Népiskola* volt összesen 225 és pedig: *Jelleg szerint* 58 községi, 37 róm. kath. 7 gör. kel. 48 helv. hitv. 51 ág. hitv. ev., 16 izr., 4 magán, 4 egyesületi.

Fokozat szerint volt 222 elemi és 3 polgári iskola.

A *nemek szerinti* elkülönítést tekintve volt 42 fiu-, 48 leány- és 135 vegyesiskola.

A *tanítók száma* szerint volt 1 tanítóval 172 iskola, 2 tanítóval 21 iskola, 3 tanítóval 21 iskola, 4 tanítóval 4 iskola és 5 tanítóval 7 iskola, tehát még mindig 172 osztatlan népiskolánk van, melyek majdnem kivétel nélkül annyira túlnépesek, hogy kénytelenek voltunk az egyházi főhatóságokat a baj orvoslására felhívni (1890. ápril. 9-én 489. kb. sz. a.) E felhívás alapjául a kir. tanfelügyelőnek e czélból 95 tanteremben végzett iskolalátogatása, s ezek folytán 406. szám alatt tett jelentése szolgált.

Tanítási nyelv szerint volt 164 magyar, 2 román, 20 tót, 5 német-magyar 3 román-magyar és 31 tót-magyar iskola.

A megelőző évben 219 iskola volt, a szóban forgó mult tanévben tehát 6 iskolával több, mely szaporulat úgy állott elő, hogy az iskolák száma 8-at csökkent és 14-el szaporodott.

Megszűnt iskolák a szent-andrási, 4 tanyai, a soproni Csabán, a galóhalmi és Sápsszky-tanyai iskolák Sarvason, melyek mint volt községi hitfelekezeti lettek, és a bikaszegedi tanyai iskola Körös-Ladányban. Ujjonnan létesült iskolák: az aradi utmenti Orosházán, a györkelyi Gyulán, a fürjesi II-ik Csabán, a töviskesi pusztai Szeghalmon, a kis-megyéri II-ik Csabán, új beosztás által Békésen 1. Endrődön ujjonnan létesült 2 róm. kath., a csabai soproni tanyán 1 róm. kath., Kétegyházán egy gör. keleti leány- és egy vegyes magán-iskola, Orosházán a gyopárhalmi helv. hitv. iskola, Szarvason az eddig községiként szerepelt Sápsszky és galóhalmi rendezetlen tanyai iskolát rendezte és átvette az ág. ev. egyházközség.

Uj iskolai épület emeltetett Orosházán egy községi, Tólkomlóson 1 ág. hitv. ev., Békésen 1 községi, Taszta-Szent-Tornyan 1 községi és Dobozon egy tanterem a helv. hitv. részéről.

A tantermek száma 328, 6-al több, mint az előző évben. A 225 iskola közül 190 volt saját házában elhelyezve, 35 pedig bérházban.

3. *Iskolába járt tényleg* 36.739 gyermek, kik közül elemi népiskolába 15,543 fiu és 14339 leány összesen 29,882 járt; ismétlődő iskolába járt 3.430 fiu, 2.604 leány, ide értve az iparos és kereskedő tanulókat is összesen 6.034, polgáriiskolába járt 121 fiu, 114 leány, összesen 235, magán-iskolába járt 24 fiu és 93 leány, összesen 117, középiskolába járt 471 fiu.

Vallásuk szerint iskolába járt 7976 róm. kath. 9 gör. kath., 834 gör. kel., 11952 helv. hitv., 14.671 ág. hitv. ev., 6 unitárius és 1291 mózes vallású.

Anyanyelvük szerint járt 26,220 magyar, 847 német, 811 román, 8861 tót.

Százalékokban kifejezve átlag a tanköteleseknek 73.5%-a járt iskolába, 1.5%-al kevesebb, mint a megelőző évben. Külön

tekintve a 6—12 és 13—15 éveseket ezek % számai a következők:

A 6—12 éves (mindennapi elemi, polgári és közép iskolai) tényleg járók száma 30.491 vagyis 91.25% (tavaly 90.36%) a mi az országos átlagnál (86.41%) 4.74%-al jobb, s a megelőző évi iskoláztatáshoz képest közel 1%-nyi (0.89%) javulást mutat.

A 13—15 éves (ismétlődő, ipar és középiskolai) tényleg járók száma 6248 vagyis 37.39%; a megelőző évben 44.29% a mi 6.9%-nyi hanyatlást mutat.

Az iskolázatlanul maradt tankötelesek száma 13381, mi a tanköteleseknek 26.5% teszi.

E számadatoktól az tűnik ki, hogy a mi alföldi viszonyaink közt a lakosságnak a tanyákon való szétszórtsága miatt a helységtől távol levő tanyákon tartózkodó ismétlődő tankötelesek iskoláztatása majdnem lehetetlen akadályokba ütközik. Midőn azonban az 1888. évi december 10-én 1836. kb. szám alatt kelt ama rendeletünk folytán, melylyel a járási főszolgabírákat utasítottuk az iskola kötelesek lajstromainak a tényleg járókéval való egybevetésére s a be nem iratkozottaknak és mulasztóknak feljáratása iránti intézkedésre, az ismétlődő járók száma 34.1%-ról 44.29%-ra emelkedett, kétségtelenné válik, hogy az előjárók szigorúbb eljárása a fennforgó nehéz körülmények között is kedvezőbb számokat eredményezhet, nem is késtünk, buzdulva az elért eredményen a folyó évi január hó 15-én 76. kb. sz. alatt újból utasítani az e részben való lelkiismeretes eljárásra a községi előjárókat fegyelmi eljárás terhe alatt felelősékké tevén őket és a járási főszolgabírákat a mulasztókkal szemben való törvényes eljárás szigorú fogamatba vételére. Javulás várható m. é. 340. kb. szám alatt kelt azon intézkedésünk folytán is, mely szerint a községi előjárók utasítottak az ismétlődő iskoláknak a rendszeresített tanyai iskolákkal kapcsolatos szervezésére, minek Szarvas és Orosháza községek részben már meg is feleltek.

(Vége köv.)

Fábry S.

Felhívás a hazai kereskedői karhoz.

1891-ben 25 éve, hogy Budapesten fennáll a Kereskedő ifjak Társulata; ez a társulat, mely több mint két évtizeden, nagy kihatással volt ifjabb kereskedői generációnkra és melynek egykori tagjai ma az egész országban számot tevő tényezői a hazai kereskedelemnek.

A kereskedő komolyságához legméltóbban ünnepelhetjük meg nagyedszázados fennállását kereskedelmünk emez intézményének, ha lezajló ünnepségek helyett állandó nagy alkotással jelöljük meg pályafutása lezart ez első korszakát; oly alkotással, mely büszkeséggel tölthessen el minden magyar kereskedőt és tiszteletet parancsoljon kifele.

Ez alkotása a magyar kereskedelemnek legyen egy ezrekre rugó alapítvány, melyet az ország kereskedő főnökei és alkalmazottjai összeadnak s melynek kamatai egyformán nyujtsanak segítyt avagy buzdítást bárhol ott, a hol ennek szüksége legjobban mutatkozik.

Czélja legyen ez alapítványnak:

1. A felnőtt kereskedői alkalmazottak szakszerű kiképzésére társulatunkban fennálló *esti tanfolyam* alapítókéjének gyarapítása;

2. Érdemes keresetképtelenek állandó avagy időleges *segélyezése*, tekintet nélkül arra, tagjai-e valamely egyletnek, vagy nem.

3. A pesti polg. keresk. testület által alapítandó menházban alapítványi helyek biztosítása olyanok számára, kik e testületnek tagjai soha nem voltak, s így alapszabályszerűleg elhelyezésre nem számíthatnának.

4. Pályadíjak jó és buzgó magaviseletért tanoncoknak.

5. Kereskedelmi *szakmunkák pályadíjazása* és egyéb czélszerűnek látszó segélyezések vagy buzdítások.

A gyűjtésből származott alapítványi összeg az alólírott társulati igazgatóság felügyelete alatt áll, mely örökös annak sántatlan fentartásán és intézkedik a kamatok hovaforrásáról a fenti czélok értelmében, a minél különösen megjegyztetik, hogy adandó esetben a vidék ép oly mérvben fog tekintetbe vétetni, mint a főváros.

Hogy ez összeg valóban tekintélyes és a magyar kereskedők nagy számához méltó legyen, szükséges, hogy minden kereskedő-főnök neki tetsző összeget adományozzon és alkalmazottjai mindegyikét szintén rábírra, tehetségeihez mérten tetsző összeggel a gyűjtéshez hozzájárulni.

Ha az ország minden főnöke és alkalmazottja csak csekély áldozattal járul is egyszer s mindenkorra e nemes czélhoz, oly tekintélyes összeg fog egybegyűlni, mely méltó lesz karunkhoz és sok bajunk orvoslására fog erőt nyujtani örök időkre.

Bátran hisszük, hogy kérelmünk nem fog figyelembe vétlenül elhangzani, és azért ama reménnyel küldjük e felhívást, hogy vidéki kartársaink szivesek lesznek azt fentjelzett gyűjtésre alkalmazottjaik és ismerős kereskedő-kartársaik közt köröztetni.

A begyűlő pénzeket kérjük a Kereskedő Ifjak Társulata Igazgatóságának, Budapesten Gizella-tér 2. beküldeni.

A kereskedő ifjak társulatának igazgatósága: Szávost Alphonst elnök, Édeskuty Lajos, Freyberger Pál, Fürst Jakab, Hüttl Tivadar, Jálies Géza, harasztí Jellinek Henrik, Kertész Tódor, Kollárits Jenő, Kreische Antal, Kunz Ferenc, Marton Alajos társ. alelnök, Nádossy György, Rausch Ferenc, Saxlehner Árpád, Schneller Alajos, Seefehner J. L., Strasser Sándor, Szarvas Sándor Tömöry Károly, Waldhauser Adolf, Wollák Soma társ. alelnök.

MI UJSÁG?

— A polg. leányiskola jövő szombati hangversenyére a meghívók a mult héten szétküldettek. Kik tévedésből meghívót nem kaptak volna, sziveskedjenek ez iránt a leányiskola tantestületéhez (az intézeti helyiségbe) fordulni.

— Husvétii ájtatosság. Ragyogó verőfényvel köszönt ránk husvét első napjának reggele, mintha csak az idő is közelebb kívánta volna hozni lelkünkhez a feltánadás eszméjét. Délre azonban elsötétült az ég és onnan túl küzdött a világosság a sötétet, a nap a tarjagos felhőgomolyokkal, közbe-közbe

permetezett az eső, megdörgött az ég s a határban többfelé záporban patakzott alá könnye, de bent a város fölött mégis nagyobb esőzés nélkül vonult el a sötét kárpit és győztesül a naptányér vakító sugára tört elő a küzdelemből. Az utcákon már a kora reggeli órákban ünnepi közönség hullámozott a templomok felé, melyek boltívei alatt csakhamar megteltek a padsorok a hívők sokaságával, megzendült az orgona ünnepies hangja és ezernyi ajkon szált fel az ének: „Alleluja! Feltámadott!” Így volt ez mind a két napon. Mindenik hozott verőfényt, mindenik megszólaltatta ajkunkon a hit szavát, mindenik együtt látta a templomokban az ajlatoskodók ezreit, kik hívó lélekkel hallgatták a szent beszédeket. A második nap délelőttje ezenkívül a szokásos husvét-i locsolkozásnak volt szentelve.

— **Eljegyzés.** Özv. Pethe Józsefné szül. Augusz Erzsébet urnót eljegyzé Borsody József kondorosi tekintélyes kereskedő. Az eljegyzés husvét 1-ső napjának estvéjén szűkebb családi körben történt.

— **Halálozás.** Főiskolánknak halottja van. Hajós József, békés-esabai vasuti hivatalnoknak Szarvason tanuló V. osztályú fia, Károly, ki az ünnepekre szülői körébe haza utazott, a szünidő alatt otthon fej-típusba esett, minek következtében f. hó 3-án meghalt. Tegnap, szombaton d. u. adták át hamvait az örök nyugalomnak. Béke legyen emlékezetén!

— **Id. Kollár János,** a szarvasi járásnak egykori szolgabírája, s lapunknak farradhatlan buzgó munkatársa, — ügyvédi irodát nyitott a Valent-féle házban. Ajánljuk a jogkereső közönség figyelmébe.

— **Majális.** A főgymnasiumi ifjúság körében serényen folynak az előkészületek a május hó elején megtartandó majálisra. Majálisi elnökül Varga József tanárt, lapunk szerkesztőjét kérte fel az ifjúság. A központi rendezőség, valamint az osztályok albizottságai a héten alakulnak meg. A főgymnasium tavaszi mulatságai úgy a múltban, mint az utóbbi években felelevenítve, mindig látogatottak és kedélyesek voltak. Remélhető, hogy az idejé sem marad mögötte elődjének.

— **A községi összes zárszámadások előkészülvén,** azok a számvévi észrevételekkel ellátva a község-házban f. hó 13-ikáig közszemlére ki vannak téve.

— **Hangverseny** rendezésének ügyében a múlt héten városunkban járt Bartók Lászlóné Úrnő leányával együtt, ki ének- és zongoraművészetével méltó figyelmet keltett maga iránt nemcsak a megye határain belül, de az osztrák fővárosban is, hol nagy tetszés mellett lépett fel egy előkelő zeneestélyen.

— **Mind elviszik a legények elejét.** Csütörtökön veszi kezdetét városunkban az ujoncozás, mérték alá kerül a legényember: vajon beválik-e honmentőnek és rákerül-e délceg alakjára az »angyalbőr»? — avagy — mint a nóta mondja, itthon vesz, mint nyomorult? Siralmas napjai voltak ezek hajdan az esztendőnek, mikor 10—12 év volt a katonai szolgálat s a besorozott elkerült messze idegen világba, Trieszthe, Klagenfurtba, Galiciába, ahonnan aztán nem volt hazaszabadulás, a szülőváros sugár tornyának viszontlátása csak akkor, mikor letellett a keserves tíz esztendő. Akkor —

hej, bizony akkor siralmas volt a búcsúvétel a szülői háztól és a »szülém« keserves könnyhullatással kísérte »drága, szerelmes magzatát« a község-házhoz, ahonnan a tránzport útnak indult. Nagyt változott azóta a világ. Három év a szolgálati idő, nagyrészt a szülőváros közelében tölti el a bakagyerek ennek is és sűrűn esik az »urlób«. A besorozott ujoncok vig muzsikaszóval, bálazva vesznek tőlünk búcsút és megcsendül a dévaj dal: »Zsindelyezik a kaszárnya tetejét...« hogy szinte viszhangos lesz tőle minden-utca és a »kettő, három nyomorult...« aki itthon marad, szegyenkezve búvik a sutba: miért, hogy olyan vézna, sátnya testű? miért, hogy nem termett rá ő is az »angyalbőrre«, mely olyan feszesen odasimul a duzzadó ikrához.

— **Amit a lányok legszívesebben olvasnak.** Ugy látszik, már állandóvá válik lapunkban a farsangi, bőjti multságok megcsaládi estélyek rovata, s még utóbb elhiszi a világ rólunk, amivel egy »igazlelkű« barátunk — onnan túlról a gyöngébb nemből — vádolta egyszer lapunkat, hogy egyébről se tudunk írni, mint farsangi dínom-dánomról, görnyedező asztalokról s áldott lelkű, szeretetreméltó háziasszonyokról stb. No hát az ilyen megdöglő oda dobott vádat egyszerűen nem vállaljuk, mert lapunknak terjedelme is, iránya is megengedi azt, hogy — mint ezelőtt háromnegyed esztendővel, csecsemő ujság-korunkban olyan program-félében ígértük volt, — eltaláljuk a család minden tagjának a szája ízét. Már pedig azt senki el nem vitathatja, hogy a lányok és menyecskék legszívesebben olvassák a nyilvános és szűkebb körű multságok referádjait. S meg vagyunk róla győződve, hogy ha most, az évnegyed elején elfelejténénk az egész héten annyit emlegetett Medveczky-soireéről referálni, legalább is fél-tucsat kis lány, meg feleség kapacitálná az apát, hogy küldje vissza ezt a hitvány ujságot, s pränumeráljon inkább a másikkra. — Nehogy azonban azt gondolja valaki, hogy az elpártolástól való félelem diktálja e sorokat, sietünk kijelenteni, hogy a *Medveczky* József gyógyszerész termeiben husvét másodnapján helybeli és vidéki előkelőségek részvétele mellett lezajlott multság saját-köln fényes sikerénél fogva is méltó a megéneklésre. Volt abban valami az élite-bálak eleganciájából, a kötökek fesztelen kedélyességéből, s a madárdallos, virágillatos tavasz költészetéből. A hangulat ébrentartására mozgosítva volt a szolnoki cigánybandán kívül Roederer és Cliquot pezsgőgyáros, Kugler Ede, s a szarvasi kaszinónak kezét lábát mozgatni képes összes szolgaszemélyzete, no meg a házigazdának, s hozzátartozóinak kiapadhatlan szíves vendégszeretete. A háziasszony listjét özv. *Horánszky* Úrnő töltötte be, mindenkit lebilincselve ösmert gyöngéd figyelme által. Körülette, mint a jó kedély és vidámság gyúpontja körül fonódott az a diszes koszorú, mely egy felségesen átmulatott éj után és virított üdén — tavaszi mosolygással. Ott voltak: Bugyis Andorné, Delhányi Zsigmondné, Dr. Fuksz Edéné, Dr. Haviár Gyuláné, Dr. Kresmarik Jánosné, Mázor Józsefné, Medveczky Istvánné, (Nagy-Kőrös), özv. Nyácsik Sománé, Salac Ferenczné, Somogyi Elekne, Dr. Szlovák Pálné,

Szendy Györgyné, özv. Thury Endrené. Lányok: Delhányi Mariska, Fuksz Gizella, Horánszky Gizella (Szolnok), Kresmarik Juliska, Mázor Dalma, Somogyi Juliska, Szendy nővérek, Zlinszky Rózsika. A jókedvű társaság reggel 9 órakor oszlott szét.

— **Beküldetett.** Alólirott kinyilatkoztatom, hogy a Mázor Elemér és Stein Béla joghallgató urak közt felmerült becsületbeli ügy elintézésében és rendezésében semmi részem nem volt és így nevem az ez ügyben ténykedett tanúk közé tévedésből kerülhetett. — Kérem t. szerkesztő urat sziveskedjék e nyilatkozatomat b. lapjában közzé tenni. B.-Szarvas, 1891. ápril hó 4-én. *Pollák Márton.*

— **Estély.** Somogyi Elek gáttársulati pénztárnok házában sikerült összejövetel tartatott tegnap f. hó 4-én, melyen leginkább a kötökek rendes közönsége vett részt.

— **Kő-kövön nem maradt.** A kondorosi gr. Károlyi-féle major bontása rövid időn be lesz fejezve. A szép nagy magtár fundamentuma ép oly üres ma, mint volt ezelőtt 11 esztendővel, mikor megkezdtek építését. Ki hitte volna akkor, hogy a századokra tervezett építmény 11 év múlva ilyen sorsra jut? A dologban különös véletlen, hogy a fundamentum épen az nap, márc. 26-án lett kiszedve, a mely napon 11 évvel ezelőtt, 1880-ban az alapkövet le-tették. Még a munkások közt is akadt olyan, ki akkor is közreműködött volt.

— **Uj bélyegek.** A pénzügyminiszterium ápril hó 1-től uj egy forintos és uj egy krajcáros okmánybélyegeket bocsát forgalomba. A jelenleg forgalomban levő bélyegjegyek aug. hó 31. napjáig árusíthatók és teljes érvénnyel használhatók. A használaton kívül helyezett, de el nem használt bélyegjegyek a bélyegraktáraknál és kir. adóhivataloknál ingyen lesznek kicserélhetők. E kicserélésre szeptember hó 1-től 30-ig terjedő határidő tűzött ki.

— **Fővárosi dalcsarnok.** Egy magát Mezey János daltársulatának hirdető trupp tartott énekelőadásokat husvét-hétfőn és szerdán este a Bárány emeleti termében — mint mondják — szánalmas kis közönség előtt vitték végbe a mai kor izlését már ki nem elégítő jámbor nótázásokat.

— **Legolcsóbb kertművelődési mód.** Ezt a címet viselte — volna egyik mai újdonságunk, ha későbbi fejlemények meg nem rontják egy felséges áprilisi tréfa hatását. A helyb. fogyaszt. adóhivatalhoz u. i. névtelen feljelentés érkezett márc. 31 este, hogy T. L. polgártársunk kertjében több rendbeli megadózatlan szeszes italok vagy-nak elásva, melyek oda a mtúri indóháztól a fogy. adóhivatal kijátszására álnok úton jutottak. Az a komor, magas, hirtelen barna úr, kinek hivatali buzgalma városszerte ismeretes, kinek a bürokratikus szigor ép oly elválhatlan társa, mint akárcsak a — hosszú szárú pipa, — másnap korán reggel meg is indult embereivel a ritka zsákmány kutatására. Túrják a rejtett kincset véres verejtékekkel, van dolga ásónak, kapának. »Nap-estig keresik — hiába! — hire sincs, nyom sincs a titkolt itálnak.« S ezzel elérkezünk történetünk azon pontjához, ahol a nyájas olvasó megmosolyoghatja, hogyan ásták fel Tuzsonék április 1-ején ingyen a T. L-ék veteményes kertjét. — Ámde a jól nevelt orr nem engedte pihenni a kedélyeket. Másnap folytatták az »ásatásokat,« — s csodák csodája! 3 $\frac{1}{2}$ lábnyi mélységről csakugyan felszínre került a csempe-szett portéka sáros, nedves hordók és butélik alakjában, s történetünk illetén fordulatan már T. L. uram képe nyúlik leghosszabbra, kinek ily formán kertjének »állami megművelése« mégis is egy kissé sokba fog kerülni.

— Aki a más tyúkjára vágyik. Két öcsödi suhancz (nevöket nem említi tudósítónk) betévedt a mult héten Szarvasra, s hogy hogy nem itt tyúkhúsrá jött gusztusuk, mivel azonban pénzük nem volt tisztességtelen úton akarták kielégíteni az ingyenszenyedélyt, de telten kapatva rajta vésztettek, s fegyveres fedezet alatt kísértette őket a csendőrség szép öcsöd községbe, hol bizonyára az ő felfogásuk szerint is megértetik majd velök a saját és mások tulajdona közti különbséget.

— **Lótartó gazdák figyelmebe.** Az előjáróság min. rendelet folytán felhívja azon gazdákat, kiknek hatósági igazolvánnyal ellátott ménekkel fedezhető anyakanczáik vannak, hogy ezt a lószorozás czéljából ápril hó 15-éig a községházán saját érdekükben bejelentésük, mert különben mozgósítás alkalmával be fognak soroztatni.

— **Szatteld János zongorahangoló** Budapestről ajánlja magát e szakmába vágó megbízások pontos és lelkiismeretes teljesítésére.

— **Kmety Tretjak** nevű elzúllott komlói ember január elején hirtelen eltűnt. Felesége, ismerősei azon hitben, hogy a »rossz pénz el nem vész« nem sokat keresték. — A mult héten a Károlyi-féle Gyulamező pusztán, egy kukoricaszár kupaczbán emberi hullára akadtak, melyen a feloszlás jelei nagy mérvben mutatkoztak. — A férfi-hulla Komlóra hozatván kitűnt, hogy az az elveszettnek hitt Tretjaké. — A szerencsétlen a januári nagy hidegekben a kukorica kupacz alá húzódott, s ott megfagyott. — Hulláját csak most találták meg két hónapi idő multán. — Temetése az evang. temetőben nagy néptömeg jelenlétében történt.

— **A t. komlói polgári kör bálja** húsvét másod napján kis, de intelligens közönség jelenlétében folyt le. — A diszes közönség a komlói első zenekar hangjai mellett hajnalig maradt együtt. A kör javára e multság 13 forintot jövedelmezett.

— **Első eset a főpostán.** A tavaszi évad beálltával az élénk üzleti forgalom — igen természetesen — sok dolgot ad a főposta szállítási osztályának. Az ilyenkor postára küldött szállitmányok legnagyobb részét a magkereskedők szolgáltatják, a kiknek üzlete, különösen az utóbbi években, élénk lendületet vett. Bármily nagy volt azonban már évek óta tavasz kezdetén a forgalom, mindeddig nem fordult elő, hogy egyetlen czég egy s ugyanazon napon ezer csomagot adott volna postára. Erre az első eset a napokban következett be, a mikor a Mauthner Ödön magkereskedéséből 1039 postai csomag került egy napon szállításra, noha a postai szállításra nem alkalmas nagyobb szállitmányok száma — melyeket vasuton továbbított a nevezett czég — körülbelül 400 volt e napon. E küldemények egy része nemcsak a monarchia legtávolabbi részeire, hanem a messze külföldre, sőt tengerentúlra lett szállítva, a mi egyrészt a hazai magkereskedelem örvendetes élénküléséről, másrészt pedig arról tesz tanulságot, hogy a nevezett czég már a legtávolabbi idegen földön is jó nevet és bizalmat vívott ki a magyar kereskedelemnek.

— **A budapesti »Első Leánykiházasítási Egylet«** Schwarz Ármín bankigazgató elnöke alatt f. hó 22-én tartotta XXVIII-ik rendes közgyűlését. A felolvasott és tetszéssel fogadott igazgatósági jelentésből kitűnik, hogy az egylet egy a fővárosban, mint a vidéken nagy kiterjedéssel bír és rendkívüli lendületnek örvend. Esedékes nászjutalékok fejében a lefolyt évben 63,970 frt és az egylet 28 évi fennállása óta összesen 1.224,611 frt fizetett ki az egyleti tagoknak. Az általános díjtartalékalap 240,015 frt 84 krról 343,848 frt 28 krra, tehát 103,832 frt 44 krral emelkedett. A közgyűlés a jelentést és mérleget örvendtes tudomásul vette és az igazgatóságnak a felmentvényt megadta. Miután még az alapszabályok néhány pontjának az igazgatóság által javasolt és az egyleti tagok előnyeinek szempontjára irányuló módosítása egyhangúlag elfogadtatott, dr. Farkas Emil egyleti tag Schwarz Ármín elnöknek 21 év óta kifejtett eredménydus működéseért és az egyleti igazgatóságnak önzetlen fáradozásáért a közgyűlés köszönetét nyilvánította. A választmányba: Adler Gyula, Büchler Zsigmond, Fischel Mór, Fischer Ignác, Fleischl József, Frankfurter Sámuel, Freund Ödön, Friedman Ignác, Goitein Ignác, Grün Ede, dr. Grünwald József, Kramer Miksa és dr. Schulhof Jakab, továbbá a felügyelőbizottságba: Münz Sámuel és Pollák Ignác lettek megválasztva.

Fekete, fehér és színes selem-szövetek 60 kr-tól 15 frt 65 kr.-ig méterenként, sima és mintázott, (mintegy 240 különböző minőség, 2000 kül. szín- és mintában) küld öltözék- vagy darab-számra, portó- és vámmentesen Henneberg G. gyári raktára (es és kir. udvari szállító) Zürichben. Minták forduló postával küldetnek. Levelekre 10 krajczáros levélbélyeg ragasztandó.

CSARNOK.

T É L I R E G E.

Daljáték.)*

Kölfemény: **Dr. Várady Antaltól.**

Zene: **Erney Józseftől.**

Kar.

Hull a hópehely, dér az ormokon.
Alszik a mező, néma a világ.
Jer testvér, barát, jer szülő, rokon
Kandalló köré, hívón rezg a láng!

Gyermekek.¹

Jer, halljuk Téli anyót,
Hadd mondjon szép regét,
Jó gyermeknek valót!
Mondd el regéd!

A Téli.

Van egy vidék, jó gyermekim ti,
Hol pelyheit a tél nem hinti
S a fagy nem öl virágokat;
Hol tiszta menny ragyog szünetlen,
A rózsa nyílik véghetetlen,
Szent pálmafák alatt.

*) Előadásra kerül a társ. leányiskola tan-
testületének apr. 11-iki hangversenyén.

Szerk.

Kar.

Mi szép vidék, mi szép vidék,
Ah! ilyet mért nem láthaték?

A Téli.

Ott történt mit elmondok im,
A szent föld áldott tájain
Egy néma éjszakán.

Pásztorok.

Pihenni tértünk csendesen;
Szép holdfény rezge Betlehem
Ledőlt falán.

Az éj.

Pinhenjete, pinhenjete
Az Úr nyugalma véletek...
Éjféli az idő!

Angyal.

Ébredjete! Megszületett!
Áldott, ki ébred veletek
S az Úr nevébe' jó!

Angyalok kara.

Ébredjete! föl! térjete be
Pásztorok! pásztorok Betlehembe!

Pásztorok.

Ki szólit? Ki költ fel álmainkból?

Angyal.

Kelj pásztor! Kelj, sietve indulj
Föl Betlehem felé!

Angyalok kara.

Ott a világnak Messiása,
Örvendező szemed hadd lássa
Ha föllelé.

Pásztorok kara.

Jertek, jertek Betlehembe
Vig danával, örvendezve
Üdvözöljük őt!
A kis Jézust ott meglássák,
E világnak Messiását
Hű örvendezők!

Angyalok, pásztorok.

Rajta! rajta! friss léptekkel
Bethlehembe érjete fel!
Hószin bárány, hószin lélek
Tiszta szív, fedhetlen élet
Szent az Úr előtt!

A Téli.

S az égen fényes csillag lángol
S egy messze, idegen világból
Királyokat vezet!

Gáspár.

Arany az én ajándékom
Azt hű örömmel átadom.
Csillag! vezess!

Mcnyhért.

Tömjénnel hódolok neki,
Ez illat őt megilleti.
Csillag! vezess!

Boldizsár.

Mirhát hozok, jó illatárt,
Oh! hol van ő, a várva várt?
Csillag! vezess!

Angyalok kara.

Királyok s pásztorok!
Felé! Felé!
Hódoljatok!

A három király.

Ez itt a hely! Ez Betlehem!
Csillag megáll! Ő itt leszen!

Pásztorok.

Oh Istenem! Szerény ajándok
Mit ér, a hol fényes királyok
Hódolva állanak?

Angyal.

Az Úr előtt a tiszta lélek
Király vagy pásztoré legyen —
Egyformán kedves! Ő az élet,
Igazság ő a kegyelem!

A tél.

Im így szól az én szent regém,
Mindannyiszor elzengem én,
Ahányszor eljövök!

Mind.

Oh áldott szent karácsony-est,
Mely boldog szép világot fest
A téli hó fölött!
El Bethlehembe hát!
Zengd a kis Jézus himnusát!

KÖZGAZDASÁG.

A dinnye-termelésről.

Nem a dinnye nagybani kereskedésre való termeléséről akarok jelen cikkemben szólni, hanem a kicsinyben, a házi szükségletre való termeléséről oly módon, mely szerint az asztalra kitűnő ízű és zamatú dinnyét, minden nagyobb költség nélkül, már július második felére teremthetünk.

Általában elmondhatjuk, hogy dinnyét házi szükségletre a kertben, melegágy nélkül, szabadon, majdnem minden falun lakó birtokos vagy gazdaliszt termel, csak hogy ily módon fáradozásának sikerét augusztus hó 15—20-ika táján látja először. Igaz, hogy e módnál legkisebb úgy a fáradozása, mint a költsége, de a termés is oly későre marad, hogy utána 1—2 hétre a szőlő által — melynek évadja ekkorra előáll — mint újdonság által s általában igen kedvelt gyümölcs által, kiszorítatik, s így a dinnye élvezete 1—2 heti időre terjed.

Az általam több éven át gyakorolt termelési mód fáradozást csak igen kevéssel többet, pénzbeli költséget pedig éppen úgy, mint az előbb említett eljárás, majdnem semmit sem igényel, s általa már július 15—18-án mindig megnyertem az első termést, a mely uton szakadatlanul tartott az élvezete egész az augusztus végén, szeptember elején bekövetkező szőlő-saisonig.

Eljárásomat tehát azoknak figyelmébe ajánlom különösen, kik a nagyobb költséget igénylő rendszeres melegágyakra költenek, nem akarnak, de mégis a dinnye élvezetét

a szabadbani termelés előtt jóval szeretnék megkezdeni.

Az eljárási mód, melylyel dinnyét öt évig természettem, a következő:

Tevaszszal, midőn az idő eléggé felmelegedett, tehát úgy márczius 20-ika táján, a dinnyetermelésre kijelölt 30 négyszögölnyi területen egymástól egy ölnyi távolságra quadrátban ásattam jó 3 ásónyomnyi mély és 2 láb átmérőjű gödröket, és pedig úgy, hogy az első ásónyomnyi földet külön téve, a másik két ásónyomnyit a területen egyenletesen elszórtam, s ezeket a megelőzőleg néhány napig külön gyűjtött s szalmás réseztől vasvillával nagyjából megfosztott lótrágyával, rétegenként jól megtiporva, tele-rakattam annyira, hogy a gödörben a talaj felszínétől lefelé mintegy fél arasznyi üredék maradt. A lótrágyára ezután minden gödörbe egy öntöző kánna meleg vizet öntöttem s újból jól megliportattam, mikor is az öntözés utáni tiprás következtében a trágya még lejjebb száll. A gödrök üresen maradt részeit a gödrökből kiásott föld porhanyó s külön tett részéből s tökéletesen földdé érett megrostált compost trágyából — e kettőt összekeverve — megtöltöttem úgy, hogy a keverék a talaj színe fölött még mintegy arasznyi magasságban szépen elteregtetett halmot képezett; így a gödör földje, a mint a trágya korhadásával lejjebb száll is, nem esik a külső talaj felszíné alá, gödör nem képződik, hova az eső kúzdhatna, mi a nedvességet nem szerető dinnyének hátrányára válnék.

Ezután ócska deszkadarabokból s ócska ládákból — mik minden háznál találhatók — négyszögletes kereteket szegeztem össze, s erre rideg marha-istálló, vagy rideg birka-akol déli ablakait helyeztem — vagy más, ez időtáiban leszedhető ablakok mindenütt találtak — s a kereteket ablakostól a dinnyegödrök fölé alakított s elteregtetett halomra helyeztem oly formán, hogy dél felé néző részük alacsonyabban álljon, mint az északi, hogy így a napsugarai a ferde felületre jobban odatűzhesse nek s nagyobb meleget fejlesszenek, mi ha előállott, beledugdostam a dinnyemagvakat hegygyel lefelé, és pedig minden ilyen kis telep közepébe 3 szemet, egymástól két ujjnyi távolságra háromszögletesre.

Megjegyzem, hogy az ablakok a keretekre jól ráilljenek, s hogy az ablakok, mielőtt a keretre rakatnak, jól megmosandók, hogy tiszták és ne foltosak legyenek, mert a dinnye különösen megkívánja a tiszta napfényt, s minden kis árnyék, mit a piszkos, foltos ablak előidézhet, hátráltatná a fejlődését.

Rendesen 7—10 nap alatt a dinnye kikelt. Ezután a főfigyelem a dinnyetelepek kellő szellőztetésére fordítandó, mely czélból az első napokban naponként egyszer, később naponként többször a déli órákban felemeltem az ablakokat, hogy friss levegő jusson a palántákhoz s mindjárt betettem. Április hónapban az ablakokat kis fadarabok segítségével mindig jobban és jobban kinyitva tartottam és pedig minél melegebb lett az idő, annál tovább.

Április vége felé szép napokon egészen levettem az ablakokat, hogy a dinnye-palánták szokjanak a külső levegőhöz, mely idő alatt azok szépen fejlődtek is úgy, hogy

május első hetében már elérték a keretet, melyeket akkor le is vettem.

Ez idő alatt — mivel a dinnye a nedvességet nem szereti — hetenkint egyszer öntöttem meg őket, virágzástól kezdve pedig, a mi május vége felé következett be, egyáltalában nem öntöttem.

Két ízben megtörtént, hogy május közepén a fagyos szentek alatt oly hidegek következtek be, hogy a kereteket újra föl kellett raknom, illetőleg azokba a már hosszabbra nőtt dinnyét meghajtva belehelyeztem, s csak pár nap múlva, a hideg idők elmúltával, vettem le a kereteket.

Ezután a dinnye további kezelése annyiból állott, hogy a talajt a gáztól tisztán tartottam, a hajtásokat kis villa alakú ágakkal a földhöz szoritottam, hogy a szél által össze ne kuszáltassanak; a dinnyék alá, midőn azok ökölnyi nagyságúakká fejlődtek, cserépszindelyt helyeztem s azon időnkint a dinnyét forgattam, mert különben azok a nedves földön a földet érő oldalukon elrothadnának.

E mód szerint természettem zöld bétü ananasz dinnyét öt évig, minden évben az első érett dinnyét július 15—20-dika között már leszakíthattam, dinnyéim pedig úgy édességre, mint kitűnő izre, a non plus ultrát érték el. Cs.

A kis lutri húzásai.

— Budapest, 1891. márcz. 21. —

Bécs	20	89	37	43	57
Grác	5	48	76	34	9
Temesvár	67	55	6	23	81

Vasuti menetrend.

Érvényes 1891. febr. 10-től kezdve.

Szarvas-Mezőtúr sz. v.	indul d. e.	11:10
	érk. d. u.	12:01
" " vegyes vonat	ind. d. u.	2:20
	érk. d. u.	3:16
Mezőtúr-Szarvas személy vonat	ind. d. u.	3:47
	érk. d. u.	4:33
	vegy. von. ind. délben	12:39
	érk. d. u.	1:25

Aradról Budapest felé.

Személyvonat	Aradról	ind. délben	12:10
	Csaba	érk. d. u.	1:42
	"	ind. d. u.	1:54
	Mezőtúr	érk. d. u.	3:21
	"	ind. d. u.	3:29
	Budapestre	érk. este	7:45
Gyorsvonat	Aradról	ind. reggel	7:45
	Csaba	érk. d. e.	9:07
	"	ind. d. e.	9:14
	Mezőtúr	érk. d. e.	10:33
	"	ind. d. e.	10:34
	Budapestre	érk. d. u.	1:55

Budapestről Arad felé.

Személyvonat	Budapestről	ind. reggel	8:15
	Mezőtúr	érk. délben	12:22
	"	ind. " "	12:28
	Csaba	érk. d. u.	1:53
	"	ind. d. u.	2:18
	Aradra	érk. d. u.	3:50
Gyorsvonat	Budapestről	ind. d. u.	2:00
	Mezőtúr	érk. d. u.	5:17
	"	ind. d. u.	5:18
	Csaba	érk. d. u.	6:40
	"	ind. d. u.	6:47
	Aradra	érk. este	8:01

Felölts szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

VARGA JÓZSEF.

Tisztelettel hozom a n. é. közönség szives tudomására, hogy RÖFÖS és DIVATÁRÚ ÜZLETEMET folyó hó elsején BESENCZKI KÁLMÁN úrra ruháztam át.

Kellemes kötelességet teljesítek, midőn ez alkalommal igen tisztelt vevőimnek, — kik nagyrabecsült megrendeléseikkel szerencsétlenül szívesek voltak — hálás köszönetemet fejezem ki, s egyszersmind utódomat: BESENCZKI KÁLMÁN urat a n. é. közönség teljes bizalmába ajánlom.

Kitünő tisztelettel lévén

Szarvason, 1891. április 3-án

HAGETER GUSZTÁV.

Hirdetések

a „SZARVAS és VIDEKE” részére

jutányos áron vétetnek fel

NYÁCSIK SOMA UTÓDÁNÁL

és a

SÁPSZKY-féle könyvnyomdában.

J ó e s o l c s ó C o g n a c

NYÁCSIK S. UTÓDA

CZÉGNÉL

B-SZARVASON.

KAPHATÓ:

Cognac velencei nagy üveg	2.60
” ” kis üveg	1.60
” Gróf Kegyesi nagy üveg	2.00
” ” kis ”	1.00
” Charles Gillmont & C.-ie, nagy üveg	2.50
” ” ” kis üveg	1.20

Mindenféle ásvány-vizek

Friss vetemény magvak.

Raphi japániai kötöző hancs 1 kilo 48 kr.

ZIPSER és KÖNIC

Budapest, V. Váci-körút 24 sz.

ajánlja a kiadásában megjelent következő legnépszerűbb zeneműveket:

Varga J. Körösmenti dalok	1.50
Allaga G. Nípfelkelési Galopp.	— 75 kr
Bahnert J. V. Irene Mazurka.	— 75
Bánfi S Holdvilágos éj keringő	1.20
Bátor és Hegyi. » Uff Király. I. II. füz. 3.	1. —
Bátor és Hegyi. Lazuli Keringő.	— 75
Bátor és Hegyi. Laula Polka Mazur.	— 75
Bátor és Hegyi. Lazuli Induló.	— 75
Bátor és Hegyi. Alom Keringő	1. —
Bátor és Hegyi. Lolott Keringő	1. —
Bátor és Hegyi. Katona induló.	1. —
Bátor Szidor. Falun 10 magy. népdal 1.50	
Bogdánsey M. Salut á Cracovie Valse 1. —	
Bucalóssi P. Dorothy Valse	1. —
Dankó. Szegedi rózsák I. II.	2.40
Engländer L. Kiállítású induló	— 75
Feckete G. Salut á Ivanovici	1. —
Hegyi B. Alkonyatkor, 10 magyar népdal	1.50 kr.
Kleinecke R Am Schwabenberg,	— 75
Polka française	— 75
Kleinecke R. Casino Walzer	1. —
J. Ivanovici. Aurel Valse	1. —
J. Ivanovici. La belle Roumaine Valse	1. —
J. Ivanovici. Cleopatra Valse	1. —
Lénka Csaváló Valerie Valse	1. —
Major Gyula. Ünnepnepok	6. —
Major Jul J. Der Lenz	— 75
Major Jul J. Ich habe dich geküsst	— 75
Major Jul J. Ein Schrei	— 75
Rosenzweig W. Vergangene Zeiten,	1.50
Potpouri	1. —
Rosenzweig. Carola Keringő	1. —
Scharf Robert. Blümchen am Wege	— 75
Polka française	— 75
Scharf Karl. Romancz hegedűre	1.20
Serly Lajos. Marcia-Keringő	1. —
Bátor és Hegyi. » Titkos csók. I. füzet 1.80	
Bátor és Hegyi. » Titkos csók. II. füz. 1.80	
Hegyi B. » Pepita. I. füzet	1.80
Hegyi B. » Pepita. II. füzet	1.80
Hegyi B. » Pepita. keringő	1.20
Hegyi B. » Don Gaspar induló	1. —
Rosenzweig W. » Farniente. keringő	— 90
Rosenzweig H. » Nach Groszwardein	— 75
Induló	— 75
Rosenzweig H. » Emancipirte Frauen	— 80
Geiger M. » Influenza. polka frang.	— 75
Joachim M. » Am Donaustrand	— 75
Polka schnell	— 75
Ivanovici J. » La Serenade. keringő	1. — kr.

első magyar gazdasági gépgyár részvénytársulat

ezelőtt: GROSSMANN ÉS RAUSCHENBACH

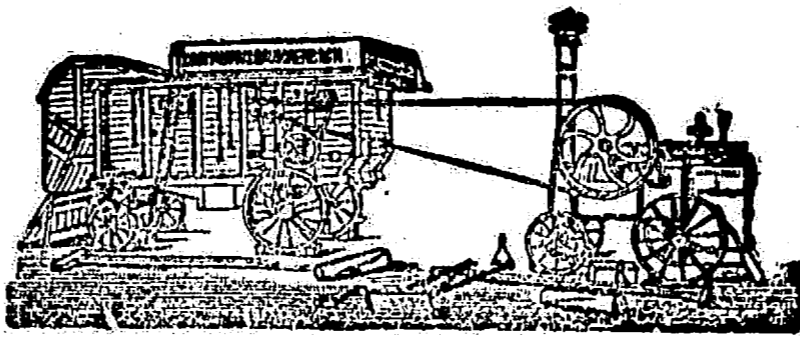
BUDAPESTEN, KÜLSŐ VÁCZI-UT 7.

Lóvonatu vasuti állomás. Az osztrák-magyar államvasut indóházától 10 percz távolságban. A legkedvezőbb feltételek mellett pontosan és olcsón szállit magyar készítményű mindennemű gazdasági gépeket, mint járgányos cséplőkészleteket, gabonarostákat s egyéb mezőgazdasági cikkeket és

gőzcséplőgépeket.

Különösen ajánlja szabad. szeges rendszerű, legujabb szerkezetű s legpontosabb kivitelű gőzcséplőgépeit. Teljes jótállás.

- Legelőnyösebb berendezés.
- 3¹/₂, 4 és 6 lóerejű mozgonyokhoz és mozgonyokkal.
- A magoknak legelőnyösebb kicséplése, kitünő tisztítása és osztályozása mellett.

Szén-fűtésnél kell 200—250
300—350 klg. szén (faaranylag) 14 óra alatt.
Szalmafűtésnél kell 5—7 kéve szalma 100 kiesé . kévévénél
Cséplési képesség 5—7000, 9—10,000 közép nagyságu kéve 1 nap alatt.

Verőléczes gőzcséplőgépek vaszerkezettel

6, 8, 10 lóerejű fa-, szén-, szalmafűtési mozgonyokhoz s mozgonyokkal.